

בס"ד, ט"ז אב, תשפ"א
25 יולי, 2021
כש' - 736.פא

לכבוד
מתן כהנא
השר לשירותי דת

נכבדי,

את מתווה הכשרות הצגת לפני ביום שלישי שעבר, שעה לפני פרסומה בציבור, לכן אבקש לחדד נקודות שעלו בשיחה.

אציין שהערות אלו הינן פרי ניסיון של עשרות שנים בתחום האחריות על כשרות, מתוך הכרות עם נותני כשרות, עם העוסקים בכשרות ציבורית (שאינה דומה לכשרות המטבח הביתי), עם בעלי העסקים שמטבע הדברים הינם בעלי אינטרס שהכשרות אינה בראש סולם העדיפויות שלהם ועם משגיחי כשרות.

אני ער לבעיות שקיימות במערך הכשרות, ולכן הקמתי ועדה של מומחים בכשרות ומומחים בניהול מערכות – בשיתוף אגף הכשרות ברבנות הראשית והמשרד לשירותי דת - בראשות הרב מיכה הלוי שליט"א שבתנה היטב את כל מערך הכשרות הארצי, שמעה את כל ההצעות (כולל מאלו שמשום מה הצעתם זכתה אצלך לעדיפות) והציעה פתרונות אחרים. טרם סיימתי את תפקידי כנשיא מועצת הרבנות הראשית האחראי על הכשרות העליתי את מסקנות הועדה לדיון במועצת הרבנות והותחל הליך, האם נכון להתעלם מועדה מקצועית שעסקה בנושא לעומק?

אוסף, כרב עיר הפרדתי בין המעסיקים למשגיחי הכשרות כשהעסקתם הייתה על ידי חברת כוח אדם. החברה גבתה את שכר העבודה ושילמה למשגיחים את שכרם כולל זכויות סוציאליות. זו חברה חריגה בנוף העוסקים בנושא, מכיוון שהיא לא שינתה במאומה מהנחיות הרבנות, וכאשר נקבע כי במקום מסוים מחויב המשגיח להיות שעה ביום החברה לא שילמה לו על 45 דקות (דבר שקרה במקומות נוספים שניסו דרך זו) אלא תשלום מלא, ואחז הרווח שלה היה מינימלי. ברור היה לחברה שהיא הצינור והרבנות היא הקובעת. רבנויות נוספות הלכו בדרך זו. הנושא לא הועמד בבחינה משפטית האם אכן נותקו יחסי עובד-מעביד בין הרבנות למשגיחים או לא, אבל ראוי לבדוק.

לגוף המתווה אבקש להעיר:

א. מגמת מתווה הכשרות היא ליצור תחרות על מנת לאפשר לבתי עסק לבחור את נותן הכשרות שלהם. מגמה זו הופכת את נותן הכשרות לכלי משחק בידי בעל העסק. בכל פעם שתבקש הנחיה מסוימת שיש בה הוצאה או טירחה נוספת הוא ידלג מנותן כשרות אחד למשנהו. על מנת שתהיה מערכת כשרות אחידה התנאי הראשון הוא שלא ניתן יהיה לפרוץ אותה, ושבעל עסק ידע שאם לא יעמוד בדרישות

ההלכה תיסגר בפניו הדרך לאלטרנטיבות כשרות אחרות. מציאות כזו תיצור אנדרלמוסיה. אין בה מענה למי שהכשיל את הציבור במאכל לא כשר, כיוון שבעל העסק יפנה לגורם כשרות אחר שיתן לו אישור כשרות. זכות בחירה היא דבר חיובי, אבל לא בהכרח תורמת לציבור צרכני הכשרות.

ב. קיומם של תאגידי כשרות תלוי במידה רבה בכמות העסקים שיפנו לבקש מהם את אחריות הכשרות. נטען כי המצב הנוכחי של תלות משגיחים במקבל הכשרות (יחסי עובד-מעביד) הוא גרוע. אבל אם בתאגידים עסקינן, שיקבלו את שכר קיומם מבעלי עסקים. האם כאן אין חשש ליחסי עובד-מעביד??

ג. ברור לי שהמתווה יצור שתי מערכות כשרות. האחת תהיה בדצ"ם מוכרים שכיום לא נותנים כשרות בלי הרבנות המקומית, ובערים רבות ציבור צרכני הכשרות סומך גם על תעודת המהדרין של הרבנות המקומית ואינו זקוק לכשרות הבדצ"ם. כיום הבדצ"ם מכסים כ-25%-30% מהתעודות. המתווה יביא להעצמתם ויכפיל את אחיזתם. הם אלו שירוויחו ממתווה זה, כי כעת הציבור הגדול שמבקש כשרות מהדרין יפנה אליהם, והעלות תתייקר מאוד. השניה, תאגידים שיתנו רמת כשרות נמוכה, ובעלי העסקים ינסו להוזיל דרכם את העלויות. רמת כשרות הביניים תעלם. אני חושש גם ממקומות שיוותרו על תעודת הכשרות.

ד. מספר רב של צרכני הכשרות בארץ הם אנשים מסורתיים שלא מדקדקים לקרוא ולעיין מה כתוב בתעודה ומסתפקים בעובדה שקיימת תעודה. האם המתווה הזה יעלה את רמת הכשרות או שיגרום לציבור המסורתי לטעות ולהכשל בדברים שאינם רוצים להכשל בהם. מהניסיון אוסיף, רשתות שיווק עלולות לוותר על תעודת הכשר לכלל המרכול, ולהסתפק בהכשר על חלק מהמחלקות, אם כך לא לכל המוצרים שימכרו במרכול תהיה כשרות, ועל הלקוח לבדוק כל מוצר לפני הכנסתו לעגלה. זה לא שיפור הכשרות. זה לא שירות לאזרחי מדינת ישראל.

ה. עוד אדגיש, תחרות משמעה שלצרכן הכשרות תהיה בחירה, אך לא כך היא שכן, בית העסק הוא הבוחר את הגוף שיעניק לו תעודה (לא בהכרח כשרות), ולמעשה לצרכן תהיה אפשרות אחת האם לצרוך את המוצר מהעסק או לא. לעתים די קרובות האפשרות איננה קיימת כלל, שכן הוא נמצא בעמדה של "לקוח שבו". כל היודע כיצד מתנהל שיווק מוצרים ברשתות השיווק, מבין כי רשתות השיווק קובעות מה יונח על המדף, מוצר שיקבל שטחי מדף יימכר יותר. במקומות קטנים ומרוחקים אין ללקוח זכות בחירה כלל.

ו. ההצעה להפוך את הרבנות הראשית לרגולטור שיקבע את ההנחיות ויפקח על יישומן מחייב תוספת עובדי פיקוח בכל הארץ. כיום ישנם קרוב ל-17,000 עסקים המקבלים תעודות כשרות בארץ. על מנת לפקח עליהם פיקוח אמיתי נדרשים מאות מפקחים! האם קופת המדינה ערוכה לקלוט מאות עובדים חדשים? כל העניין מחייב היערכות מיוחדת. חלוקת הארץ לאזורים ומנגנון שיוודא שהמפקחים נמצאים בכל מקום בכל שעה.

ז. אפשרות ביטול ההנחיות שתקבענה ע"י מועצת הרבנות הראשית ע"י שלשה רבנים חמורה עוד יותר. (אגב, גם בנושא זה לא שמענו בשום תחום אחר במדינת ישראל על אפשרות כזו. אבוי לנו אם 3

רופאים מכחישי קורונה יכולים היו לקבוע הנחיות במקביל לממשלת ישראל וכן הלאה). השאלה איננה חוסר אימון ברבנים אלו, אלא השאלה האם יש להם את הכלים המקצועיים שיובילו אותם להחלטה זו. לא כל רב עיר, ובודאי שלא כל מוסמך לרבנות כבר מבין בכשרות. כמו בכל תחום, זה מקצוע בפני עצמו ואינה דומה השגחת מפעל להשגחת קיוסקים.

יש להדגיש עוד, יש להחלטה שלהם השפעה על מערך הכשרות בכל מדינת ישראל! יש לזכור כי הרבנות הראשית בבואה לדון בסוגיות הנוגעות לכלל לוקחת בחשבון השלכות אלו. כמו כן ישנן שאלות הלכתיות מהותיות שחייבות לידון על שולחנה של מועצת הרבנות הראשית, כגון מתן כשרות לבתי עסק הפתוחים בשבת. יש לזכור שהמרחב הציבורי מבחינת הרבנות הראשית גם הוא אמת מידה בשיקוליה. ובכלל, מה נקרא עיקר הדין? מי מחליט מה נקרא רמה נמוכה בכשרות? אציין דוגמאות לשאלות אלו: 1. בית עסק שיש לו מחלקה כשרה ומחלקה לא כשרה מה דינו? 2. פתיחת מסעדה בשבת. 3. משחטה שלא תמליח ותכשיר את הבשר של העוף או הבקר טרם שיווקם מתוך הנחה שמי שרוצה יכשיר בביתו, האם לוקחים בחשבון איזה מכשול דבר זה יגרום לציבור גדול? רוב ככל הציבור לא יודע כיצד להכשיר בשר, חלקם ילמדו וחלקם לא יידעו כיצד לעשות זאת. מי לוקח אחריות כלפי שמיא במכשול זה?

ח. התאגידים יתנו מענה למי שיבחן על ידם כגורם ריווחי, מי יעזור לבעל עסק שנמצא בפרפריה. לדוגמא אם בישוב שנמצא בגבול הצפון ישנו דוכן לממכר מזון הצריך הכשר, האם יימצא מישהו ש"ישתלם" לו ליתן שם תעודת כשרות. הרעיון ליצור "פול" של תאגידי כשרות שיחויב לתת כשרות גם למקומות אלו ואפשרות הפקוח על כך בעיתיים מאד. כיום הרבנות האזורית מחויבת לתת מענה לבעלי עסקים בתחום שיפוטם.

ט. לא הבנתי כיצד הפרטת הכשרות תוזיל את המוצרים לצרכן? האם יוותרו על הפרדה בין בשר לחלב? האם לא יבדקו ירקות עלים? האם יוותרו על משגיח כשרות בבתי העסק? ע"פ דו"חות שנטענו בעבר, שגם עליהם יש דוחות סותרים, "עלות המונופול של הרבנות על מתן תעודות כשרות, הנאמדות בכ- 600 מיליון ש"ח בשנה". כביכול הרפורמה תוזיל. אשמח להבין כיצד, העלויות כוללות התאמת מטבחים, (לא יפרידו בין בשר לחלב ???) מליחה הבשר (ראה לעיל) ניקור הבקר והכבש (יאכילו חלב (בצירה) ???), אם כך הוזלת העלויות תבוא בהכרח על חשבון הכשרות! ע"פ דו"חות מבקר המדינה רוב המשגיחים מועסקים בניגוד לחוקי העבודה ואינם זוכים לתנאים סוציאליים וכיו"ב, כעת הכל יבוא על מקומו בשלום. מי יממן עלויות אלה? בית העסק? התאגיד? התשובה ברורה: רמת הכשרות תשא בעלויות אלה, בענף זה לא ניתן להתייעל, משגיח הכשרות הנצרך בכל שעות הפעילות של המטבח !!!

י. המתווה החדש ימוטט את פת לחמם של אלפי משגיחים שעושים תפקידם בנאמנות.

יא. בכאב אוסיף: המתווה שהוצג הינו צעד גדול להפרדת דת מהמדינה. מי שעומד אחרי המהלך הם אותם גופים שכבר מזמן נושאים דגל זה. קריאות השמחה שנשמעות ממחנה מסוים מעידות על כך יותר מכל. האם חלקך עמיהם? **בהינף חקיקה להרוס את מערך הכשרות בישראל ולמחוק אותו, זה דבר חמור!!!** כדי לייעל צריכים לשתף פעולה עם הגורמים ברבנות שבקייאם בתחום זה. התעלמות מוחלטת מדעתם היא פגיעה קשה. יש ליתן עליה את הדעת.